

448. AAN J. GOLIUS ⁵⁾. (K. A.)

Hartelijk dank ik u, dat gij mij het boek, dat ik te leen vroeg, ten geschenke geeft. „Oculo itaque Iesuitae Scheineri ⁶⁾, quando ita vis, eâ lege te privo, ut simile a me exemplar proximis nundinis Francofurtensibus expectes. Eadem enim operâ constitui e Germania accersere quocumque ab hoc autore lucubrationes opticae reperiuntur, quales passim ipse allegat, ut Solis ecliptici Phaenomenon, Augustae, et de Refractionibus coelestibus, Ingolstadij editas ⁷⁾.

---

5) Een paar zinnen uit den brief zijn uitgegeven door Dr. D. J. Korteweg in *Versl. en Mededeel. der Kon. Akad. v. Wetensch., Afd. Natuurk.*, 3de reeks, IV, 1888, blz. 257.

Zie over Golius, blz. 145.

6) Christoph Scheiner (1575—1650) was Jezuiët, mathematicus en astronoom.

7) De titels zijner werken zijn: *Oculus, hoc est fundamentum opticum*, 1619, en *Refractiones coelestes seu solis elliptici phaenomenon illustratum*, 1617.

Satis prolixè docet, sed me sollertia hominis et errori inveterato destruendo diligentia summa capit. Nam, ut multo me nosti rectius, hallucinamur hactenus ea parte matheseos maxime, quae de visione est, et frustra quis pervadere has tenebras tentet, cui refractionum ratio absolutissime non constet. Ecce vero, mi Goli, spartam apprime te dignam, mox ut magni Snellij nostri ¹⁾ — qui gloriari sedulo coeperat, nihil earum amplius rerum se fugere — cathedram occupaveris. Cui rei quod te Senatus Academicus, praeter alteram professionem, unanimi tandem voto destinaverit ²⁾, gratulor certe tibi, sed Academiae magis multo et nostris, sua quod bona norint, Musicolis . . . . In castris ad Sylv. D., 1 Iul. CIOIOCXXIX.

449. A. VAN HILTEN ³⁾. (H. A.)

„Par la jointe vous verrez, s'il vous plaist, ce que le recepveur Bogaert ⁴⁾ avoit remonstré à Messeig.^{rs} les Estatz touchant les arrierages de vostre prebende, comme le payement d'icelle vous est accordée aujourd'huy, tant pour le passé que pour l'avenir. Voyci comme le temps et vostre patience a prevalu aulx interestz que l'on vous avoit apporté par la resolution precedante". Wij zijn zeer in spanning over het beleg van den Bosch ⁵⁾. Wilt gij, als gij tijd hebt, mij zoo nu en dan met een enkel woord van dat beleg op de hoogte houden? A Utrecht, le XXIIIe de Juing 1629, st. vet. ⁶⁾

450. C. BARLAEUS ⁷⁾. (L. B.)

Est quod in aurem tibi dictum velim. Si Principis coepta fortunaverit Deus Opt. Max., in animum induxi, historiam tam famosae obsidionis scripto consignare. At non possum sine tua aliorumque ope, quos non dubito in fastos referre ea, quae Indies illic geruntur. Si isti provinciae me idoneum judicas, fac ut aliquando eorum fiam compos, quibus institutum opus adornem. Multa Indies ex levi auditione habemus, sed ijs fidem historiae non ausim superstruere. Quos mitto versiculos ⁸⁾, mitto tibi, quem aequum nugarum mearum aestimatorem esse novi. Quid si pro Principe respondeas ⁹⁾? Superciliosum lectorem deprecor. Legat Van der Burchius noster; etiam, si istic adhuc sit, non detrectam iudicium consulis Van der Dussen ¹⁰⁾, viri mei amantis-

1) Zie blz. 209.

2) In 1629 volgde Golius, die te Leiden al professor in de Oostersche talen was, Snellius († 1626) ook op als hoogleeraar in de wiskunde.

3) N°. 449 a. Een brief van 6/16 Juli (H. A.) handelt ook over de prebende.

4) Hij wordt ook genoemd in N°. 343.

5) De Prins had in de eerste dagen van Mei het beleg geslagen voor 's Hertogenbosch.

6) Dus 3 Juli, nieuwe stijl.

7) Uitgegeven door Dr. J. A. Worp in *Oud-Holland*, IV, 1886, blz. 258.

8) Nl. de *Epistola Ameliae ad Fridericum Henricum, maritum, audacius sub ipsis Sylvaevducis moenibus militantem* (vgl. *Poem.*, I, blz. 344). Scriverius heeft den brief vertaald en Huygens is met het vertalen er van begonnen (vgl. *Gedichten*, II, blz. 213).

9) Huygens is ook begonnen met een antwoord van den Prins, maar heeft het vers niet voltooid (vgl. *Gedichten*, II, blz. 210). Ook Westerbaen dichtte een antwoord in het Latijn en in het Nederlandsch (zie zijne *Gedichten*, 1657, I, blz. 249; II, blz. 209).

10) Ewoud van der Dussen (1579—1653) is burgemeester van Delft, lid der Staten-Generaal en gezant geweest.

simi et studiosissimi. Volui castrenses tuas curas et bellorum taedia jucunda lectione diffundere . . . . Institutum illud meum de conscribenda historia nolim dispalescere. 3 Jul. CIOIOCCXXIX.

451. PRINSES AMALIA VAN ORANJE. (H. A.)

Je vous remercie bien fort que vous me mandes les noules ¹⁾ de nostre armée; j'espere que vous contines de faire la mesme, et croyes que vous me seres obligé avec rien tant que de me dire la bonne sante de Monsieur le Prince, de coy je suis tousjour en peine. J'espere que dieu le conserviera et le donnera la forse pour ce peine qui prent. Je vous prie, mande moy beintost que le conte Henry ²⁾ sera party; cela m'obligera d'estre toute ma vie . . . le 4 (Jul.) de Buern (1629) ³⁾.

452. J. GOLIUS. (L. B.)

Ik ben u zeer dankbaar, dat gij mij de gunst verzekerd hebt van den Prins. Van mijn broeder ⁴⁾ hoor ik, dat gij het *Oculus opticus* met veel genoegen hebt gelezen; mijne geheele bibliotheek staat u ten dienste. Wilt gij den heer Wyts van mij groeten? Hagae-Comitis, XII° Jul. CIOIOCCXXIX ⁵⁾.

Thomas Rhoe ⁶⁾, gezant uit Engeland, is hier; ik ken hem als een uitstekend man.

453. J. VAN DER BURGH. (L. B.)

Den brief van Amalia, door Barlaeus gedicht, zend ik wat laat terug; eene enkele uitdrukking vind ik minder gelukkig. Hintemi, Id. (15) Jul. 1629.

454. P. GRUTERUS ⁷⁾. (L. B.)

Als 's Hertogenbosch wordt ingenomen, zou ik daar gaarne eene betrekking hebben. Amsterd., Ipsis Idibus (15) Julij CIOIOCCXXIX.

1) *nouvelles*

2) Graaf Hendrik van den Berg, die Den Bosch trachtte te ontzetten en in deze dagen telkens **de belegeraars aanviel**.

3) Huygens teekende op den brief aan: 4 Jul. 29.

4) Petrus Golius, door zijn oom Jan Hemelaer (zie blz. 145) in Antwerpen opgevoed, werd Katholiek geestelijke. Evenals zijn broer reisde hij in het Oosten en was een groot kenner der Oostersche talen, waarin hij te Rome professor is geweest.

5) Er staat: XIX.

6) Zie blz. 238.

7) N°. 454 a. Een brief van 4 Sept. (L. B.) handelt over hetzelfde onderwerp.

Zie over Gruterus, blz. 192.

455. AAN J. VAN DER BURGH. (K. A.) Lat.

Waarom zendt gij het proza van Barlaeus niet tevens terug? Ik vind dat beter dan het gedicht, waarin hij de Prinses sprekende invoert op eene wijze, die niet behoorlijk is. Enkele regels moeten, naar mijn oordeel, zonder twijfel vervallen; het overige gedeelte is wel goed ¹⁾. Vucht, 17 Jul. 29.

456. A. VAN HILTEN ²⁾. (H. A.)

Gij meldt goed nieuws, nl. dat het fort Isabella genomen is ³⁾; wij gelooven, dat wij reeds halfweg zijn, „ne fut que noz Argonautes se vouldroient reposer du travail des gardes extremes, faictes durant le sejour du comte Henry de Berge à la veüe de nostre armee ⁴⁾. Il faut aussi esperer qu'il se lassera et diminuera assez par ses pourmenades, mais prende garde — comme j'entens qu'on faict desja — au secours qu'il attend d'Allemagne. Que nos quieren dar teggigos de su amor?” Wilt gij voor bijgaanden brief zorg dragen? A Utrecht, le 11/21^e de Juillet 1629.

457. J. GOLIUS ⁵⁾. (L. B.)

Non tanti sunt Musae aut Charites meae, ut illae laudem, hae vero gratiam mereantur ullam apud Amplitudinem tuam, sed utrobique humanitatis tuae genium agnosco et veneror, tum etiam veterem in me benevolentiam, quod meam esse aliquid tenuitatem putas, quia est mea.

Refractiones coelestes et phaenomenum solis ⁶⁾ in suppellectile mea libraria fuisse quondam, memini, at frustra quaesivi; si vero ad manus redibunt meas, tua erunt. Facile mihi erit similia exemplaria invenire; eam operam et tibi et mihi debeo, ne animum tuum, gravioribus intentum, istiusmodi cura tangat. De metoptice rem recte putas, at non ita mihi imputas facultatem, praeceptoris meo miranda quadam sorte partam, ne propriam dicam, cujus sint alij exsortes. At Sovero ⁷⁾ etiam, qui Patavij Magino ⁸⁾ successit, plurima tribuo, nam magni geometrae nomen sustinuit in promovenda recti et curvi proportionem, cujus editionem proxime ad finem perductam vidi, quando apud illum eram. Non dubito, quin haud alium se naturae indagatorem probabit, si quando catoptricas et dioptricas propositiones in lucem dabit, quarum adversaria mihi

1) Het briefje is onderteekend: tuus Index expurgatorius.

2) N°. 456 a—h. Brieven van 26 Dec. 1629, 11/21 en 26 Febr., 2/12, 6/16, 10/20, 17/27 en 20/30 Maart 1630 (H. A.) begeleidden brieven aan den Prins.

3) Dat had den 18^{den} Juli plaats.

4) De nabijheid der troepen van graaf Hendrik van den Berg was oorzaak, dat het leger, dat belegerde, zeer werd afgemat, daar „alle nachten 't selve in Batalie ghehouden” werd.

5) N°. 457 a. Een brief van 23 Sept. 1629 (L. B.) bevat eene aanbeveling.

6) Zie blz. 259.

7) Bartolomeo Sovero (1577—1629) is ook te Venetië professor in de wiskunde geweest.

8) Giovanni Antonio Magino (1555—1617), professor te Padua, was een beroemd wis- en sterrekundige.

ampla exhibuit. Invitante me Venetijs vitrearia arte, ex purissima materia fundi curavi prima geometrica corpora, ut, si forte mathematicum provincia mihi contingeret, studium collocarem in observanda *διάκλισι* radiorum ad alias atque alias superficies. Nam in naturalibus rebus Apollonius ¹⁾ etiam et Diophantus ²⁾ operam ludant, neque mathematici sint, nisi certissima experimenta demonstrationum faciant principia. Demerendae posteritati natus Snellius noster ³⁾ in extremis singularem affectum professus fuit, cum profiteri studia amplius non posset, nam testamento edixit, ut, nisi filius, paternis insistens vestigijs, mathematicis operam navet, omnes libri scriptaque omnia ad hasce disciplinas pertinentia, quae post se relicturus erat, Academiae adderentur. Quamobrem haud grave mihi futurum spero, impetrare a tutoribus, quondam notis mihi atque faventibus, potestatem lustrandi summi artificis lineamenta, quibus luminis tenuem et fugientem naturam descripsit. Non ut ego, me propriens e trivio, Apellis tabulae manum admoveam, seu, quod detestor, inferam, sed ut, qualia sunt, aliorum oculis exponam, ad gloriam inventoris, praeceptoris et amici, quondam de me quam optime meriti, ampliandam et aperiendam artis viam in commune bonum. Theon ⁴⁾, in scholijs suis ad magnam Ptolemaei Syntaxin, metopticen Archimedis ⁵⁾ producit. Eandem Arabice extare, aliquando legi, at videre eam nunquam contigit. Procul dubio rem acu tetigit admirandus ille vir, qui in hoc disciplinarum genere adrogasse sibi jure videtur fastuosum illud, quod alij in arithmetiis et geometricis profitentur, arte analytice freti, nempe, nullum non problema solvere. Habeo in peculio librario, quod ex Oriente adduxi, Arabis cujusdam doctissimi Optica, cui Abu Heitem ⁶⁾ nomen, in quibus plurima quoque de refractione. At dubito, an non Alhaseni ⁷⁾ opus sit; idem enim pronomen et meus autor habet. Conferre nondum vacavit, praesertim cum altero, licet impresso in Germania, hactenus carui. Vidi, cum agerem Constantinopoli, Aegyptij cujusdam, nempe Aben Marufi, opusculum de visione refracta; ille ante aliquot annos delectus Imperatoris Morati ⁸⁾ astronomus et observator fuit, postquam mathematicum amore captus omnes fere Orientis populos et bibliothecas adierat, et commentationibus varijs famam extenderat. At aere nullo, precibus nullis extorquere ejus scripta potui ab ijs amicis, qui habebant, licet in alijs rebus maxime mihi faverent. Hoc saltem discedenti polliciti fuerunt, se curaturos, ut exemplar mihi describeretur. Repe-

---

1) Misschien de Grieksche mathematikus Apollonius uit Perga, die in de 3de eeuw v. Chr. leefde.

2) De mathematicus Diophantus uit Alexandrië, uit de 4de eeuw na Chr.

3) Zie blz. 209.

4) De scholiast Theon van Alexandrië leefde in de 4de eeuw na Chr.

5) Claudius Ptolemaeus, die in de 2de eeuw na Chr. leefde, schreef *Μεγάλη σύνταξις*, een werk, dat in 1538 te Bazel werd uitgegeven met de aantekeningen van Theon. In den titel wordt echter niet vermeld, dat het werkje van Archimedes er aan is toegevoegd. Bij zijne werken is het niet opgenomen.

6) Abu Ali Mohammed ibn al Hasan ibn al-Haitham († 1038) leefde te Kairo. Hij was een beroemd mathematicus (vgl. Dr. T. J. de Boer, *Geschiede der Philosophie im Islam*, Stuttgart, 1901, blz. 133—137.)

7) Het is blijkbaar dezelfde persoon. Eene Latijnsche vertaling der werken kwam in 1572 te Bazel uit.

8) Zeker Amurat IV, die van 1623—1639 Sultan van Turkije was.

titis precibus per literas instabo, et quidem eo diligentius, ut materiam nanciscar gratificandi Ampl. tuae, si tantum ab ingenij infirmitate sperare possim.

Diem unum atque alterum exegi in littore nostro cum industrio artifice Gulielmo Caesio ¹⁾, qui orbis terrestres accuratam dimensionem diu meditatus, nunc fere absolvit. Littoris Hollandici rectitudo et aequalitas, inter Septentrionem et Austrum fere exporrecta, studium ejus viri excitavit, nam aliud praestanti adeo operae littus, similiter a natura accommodum, quantum quidem constat, non habet orbis. Ante annos octo, in utroque ejus extremo termino stellae polaris altitudinem, ad minuti unciam, observavit; nunc interjectum terrae spatium dimetitur, rotâ affabre factâ, quae, non nisi rectâ lineâ volvi, et per tympana scite disposita, quoscunque circuitus peragit, sine ulla erroris suspicione indicare potest. Eâ denique diligentia ubique utitur, quae perfectum geodasiae opus dabit. Eratosthenes Batavus, Snellius noster, de ea palma praeclare certavit et summam reportavit laudem. Sed videtur scrupulosa et lubrica dioptrarum ratio non extra omnem suspensionem esse hallucinationis, in dimetiendis locorum distantijs adhibita. Orientis quondam Imperator Mamon ²⁾, sub eodem meridiano, duos astronomos procedere jussit in Singjari deserto, patentissimo et aequatissimo solo — ibi Palmira olim fuit — alterum versus septentrionem, alterum vero austrum versus, donec illi gradu uno attolleretur polus, huic autem deprimeretur. Dein terrae spatia per geodetas solertissimos extensis catenis mensurata fuerunt, et reperta sunt ambo convenire. At licet veteres, ut posteritati mensuras adhibitas exprimerent, in hordei grana, ventribus, ut loquuntur illi, juncta, easdem secuerint; dubitandi tamen principium idem reliquerunt. De Caesij opera dubitare nullus poterit, nisi qui dubitare semper velit. Sed nugandi finem facio et molestiae desino, quam exhibui tibi semper occupatissimo. Unum modo addam, quod solum possum, vota et preces, pro diuturna rerum tuarum salute, et plenissima Ill.^{mi} Principis victoria atque triumpho. Vale, praesidium vitae et dulce decus meae ³⁾. Dabam Hagae-Comit., XI Calend. Sext. (= 22 Julii) CIOIOCXXIX ⁴⁾.

Groet Wyts en Liere ⁵⁾ van mij.

458. AAN C. BARLAEUS. (K. A.)

Uwe in proza geschreven rede ⁶⁾, die ik beter vind dan uw gedicht, heb ik tusschen mijne papieren verloren. Ik meende, dat ik het stuk aan Van der Burgh had gezonden tegelijk met het vers, maar hij schrijft mij, dat hij alleen het laatste heeft ontvangen. Heel gaarne wil ik van die rede nog een afschrift hebben. In uw gedicht vinden Van der Burgh en ik eenige uitdrukkingen, die aan het hof zeker niet goed zullen worden opgenomen. Daarover mondeling nader. Ad Syl. Duc., 26 Julij 1629.

1) Guilielmus Caesius is Willem Janszoon Blaeu (1571—1638), de beroemde cartograaf en uitgever.

2) Waarschijnlijk Al-Mamoen uit het Huis der Abbasiden, Khalief van 813—833.

3) Naar Hor., *Od.*, I, vs. 1. 4) Er staat XIX. 5) Zie blz. 114.

6) Barlaeus had ook eene *Oratio Tribunorum in castris, ad Principem Auriacum* geschreven, eene navolging der rede van Craterus aan Alexander den Groote bij Curtius, IX, 24.

459. C. BARLAEUS ¹⁾. (L. B.)

Hier gaat het gedicht terug; ik heb er in veranderd, wat u toescheen minder geschikt te zijn voor het hof. Is er nog iets in, dat niet overeenkomt met de deftigheid van hovelingen, zet er dan een kruisje bij. Eigenlijk heb ik het vers niet geschreven, om het te laten drukken. Lugd. Bat., proprid. Cal. Sextil. (= 30 Juli) 1629.

---

1) Uitgegeven door Dr. J. A. Worp in *Oud-Holland*, IV, 1886, blz. 259.